

www.e-rara.ch

**Demosthenis Oratorum Graeciae principis Opera, quae ad nostram
aetatem pervenerunt, omnia**

Demosthenes

Basileae, [1549]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-93319>

[Demosthenis In Stephanum Testem Oratio Prior, Hieronymo Wolfio interprete.]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Orationes has, quanquam Exceptiones non sunt, ea de causa huc transtulimus, quod Exceptio Phormionis his duabus ueluti confutatur. Apollodorus enim, cum ulcisci Phormionem, semel iudicio uictus, alia ratione haud posset: per speciem coarguendi testis, & obiecta sibi crimina diluit, & Phormionis facinora & mores infectatur, ut hoc saltem haberet (ut est naturæ nostræ peruersitas uindictæ auida) calamitatis suæ solatium.

ARGUMENTVM PRIMAE ORATIONIS
in Stephanum testem.

Cum Apollodorus Phormionem accusaret, de mensæ pecunia, isq; actioni exceptionem opponeret: Stephanus cum alijs, Phormioni testimonium dixit: Phormionem conditionem tulisse Apollodoro, si negaret, exemplum esse testamenti paterni quod haberet Phormio: se exhibiturum testamentum ipsius Pasionis aperiendum, quod haberet & exhiberet Amphias: Apollodorum autem aperire noluisse. Id uero fuisse exemplum testamenti Pasionis. Hoc testimonium dixit Stephanus cum suis. Cum autem Apollodorus contra Phormionem diceret, eum id testamentum confinxisse, totamq; rem esse cōmenticiam, iudicio uictus Apollodorus, Stephanum de eo testimonio tanquam falso, accusat.

DEMOSTHENIS IN STEPHANUM

TESTEM ORATIO PRIOR,

Hieronymo Vuolsio interprete.

Captat beneuolentiam iudicum.



ALSO testimonio circumuentus, Iudices, & à Phormione iniurijs & contumelijs affectus, adsum, ope uestra poenas sumpturus de ijs qui earum rerū causa mihi fuerunt. Rogo autem uos omnes, & oro & obtestor: Primum, ut me cum beneuolentiā audiatis. Magnū enim calamitosus, qualis ego sum, solatium est, queri posse iniurias: & à uobis im-

Propositio tripartita docilitati seruiens.

Attentio.

Narratio.

Nuptiæ Phormionis.

Accusatio.

Defensio & uictoria Phormionis.

petrare, ut benignè audiant. Deinde si affectus iniuriā uidebor, ut pro iure meo me iuuetis. Ostendam autem uobis, Stephanū istum & falsa esse testamentum, & id turpis lucelli cupiditate inductum fecisse, & ipsum à sese accusari. Tanta est rei perspicuitas. Dabo aut operā, ut uobis q̄ potero paucissimis narrem, quicquid egi cum Phormione. Quibus auditis, & illius improbitatem, & istos falsa testificatos esse, cognoscetis. Ego, Iudices, magna pecunia à patre mihi relicta, eāq; Phormione habente, atq; insuper etiā ducta uxore matre mea, me absente, publicè uestra causa triremi præfecto (quo autē pacto, parum fortasse deceat filium de matre accuratè dicere) reuersus postq̄ id animaduerti, & rem ut gesta erat, uidi: multū indignatus, & rem grauius ferens, priuato eum accusare iudicio non potui (iustitium enim eo tempore indictum erat, uosq; iudicia propter bellum differebatis) sed actionem contumeliæ publicā apud Sexuiros ei intendo. Intercedente autem mora, cum & actio eluderet, & iudicia non exercerent: mater ex illo liberos suscipit, & postea (dicetur enim ad uos, Iudices, omnis ueritas) multa & blanda uerba fiebant à matre, & deprecationes pro Phormione isto. multa etiā & modesta & humilia ab illo ipso. Vt aut, Athenienses, quò hæc paucis absoluā, nihil eorum quæ tum receperat, sibi faciendum putabat, & pecunijs fraudare instituebat, quas mensæ habebat sortem: in ius eum uocare coactus sum, cum primum potestas data fuit. Iste uerò intelligēs omnia palam fore, ac demonstratum iri, se omnium hominum in nos sceleratissimum extitisse: id machinatur & instruit, ut Stephanus iste falso me testimonio opprimeret. Ac primum actioni, qua reus agebat, Phormio exceptionem opponebat, non conuenire

Excusatio iudicum.

Refutatio te-
stimoniij.

εἶθ' ἡ δαὲν ἡν
γέγραπται.

1 Nullā fuisse
causam, cur
aperire testa-
mentum no-
luerit Apollo-
dorus.

Affectus uariant, ratio perpetuo sibi constat.

2 Absurdè coniungi prouocationem cum testamento.

Quid factum oportuisset.

Quid factum sit.

Cephisophon
tei testimonij
de testamenti
inscriptione re
futatio.

* ἢ ὁ χρηματῶν βαλὲν. uel, se cōieciſſe tabulas in echinum.

Quin etiam eo modo accidisset, ut mihi cum uno res esset: ut uerò isti testantur, cum multis. Est ne uestrum aliquis qui hæc maluisset: equidem nullum esse opinor. Proinde nec de alio credere idem debetis. Etenim Athenienses, quæ res per iracundiam fiunt, aut propter lucri alicuius perceptionem, aut animi impetu, aut æmulatione cōtentionis: eas res aliter geri ab alijs, prout ingenia & mores cuiusq̃ ferunt, nihil prohibet. A quibus autem rebus hæc omnia remota sunt, & quū ratio utilitatis sedato animo ducit: q̃s ita uæcors est, ut omisis profuturis, ea deligeret quæ causæ uictoriā læderent. Nam isti, quæ nec credibilia nec probabilia sunt, ea sunt testificati de nobis. Neq̃ uerò ex eo solum, quod me tabulas aperire noluisse testes dixerunt, eorum mendacium perspicitur: sed ex illo etiam, quod testimonio suo prouocationem cum testamento coniungunt. Arbitror enim scire omnes uos, quæ res afferri ad uos nequeunt, earū rerum inuentas esse prouocationes: ueluti quæstiones haberi coram uobis nefas est, eius rei necesse est esse prouocationem. Item si quid extra nostrā regionē factū est uspiā, necesse est & eius esse rei prouocationē, ut eò uel nauigetur, uel eatur, ubi facta est, aliarumq̃ similium rerū. Sed ubi res ipsas per sese conspectui uestro offerre licet, quid fuerit simplicius q̃ eas proferre in medium. Athenis obiit pater meus: factum autem arbitrium est in uaria porticu: testati isti sunt, Amphiam exhibuisse tabulas apud arbitrum. Proinde si uerū fuit, oportuit ipsas tabulas in Echinum esse coniectas, & eum qui eas exhiberet, testari, ut ē ueritate & inspectione signorum, iudices rem cognoscerent: ego, si quis mihi faceret iniuriam, eius ulciscendi potestatem haberem. Nunc nemo unus totam causam suscepit, neq̃ planè testimonium dixit, ut aliquis qui uera uelit dicere: sed quisq̃ partē, ut cautus nimirū, proptereaq̃ pœnas nō daturus: alius, se habere tabulas quibus inscriptū sit: TESTAMENTVM PASIONIS. alius, se missum ab eo, id attulisse: uerum ne autem an falsum sit, ignorare: alij prætextu prouocationis usi, testamentum fuisse dixerūt: ut si maximè crederent Iudices, patris mei fuisse testamentum, egoq̃ causæ actione exclusus essem, & uindicta iniuriarum, isti tamen falsum dixisse testimonium deprehenderentur, quanquam ipsi diuersum sperarunt. Vt autem intelligatis hæc à me uerè dici, cape mihi Cephisophontis testimonium. TESTIMONIUM Cephisophon Cephalonis F. Aphidnæus testatur, sibi relictas esse à patre tabulas, quibus inscriptum esset, PASIONIS TESTAMENTVM. Proinde simplex fuisset, Iudices, ut qui hæc dixit, adderet: esse autem eas tabulas, quas ipse exhiberet: & * tabulas in Echinū conijceret. Sed id quidem mendacium ira dignum putauit, & nos de se pœnas sumpturos arbitratus est: sed dicere tabulas sibi esse relictas, id uerò leue esse ac nihili. Illud ipsum est autē, quod significet atq̃ arguat, eos omnem rem confinxisse. Nam si testamento inscriptum fuisset, PASIONIS & PHORMIONIS: aut, actio cum Phormione, aut simile aliquid: iure id illi asseruasset. at si, ut affirmat, inscriptum fuit, TESTAMENTVM PASIONIS, cur ego id non sustuli? cum quidem scirem me in iudicium esse uenturum: cum item scirem, siquidem tale fuit, commoditatibus meis fore contrarium: cum hæres essem & illius, siquidem mei patris fuisset, & reliqui patrimonij æquē. Quod igitur testamentū & Phormioni

mioni exhibitum, & Pasioni inscriptum, & à nobis porro relictum est: ex eo patet & commentitium esse testamentum, & falsum Cephisophontis testimonium. Sed omitto Cephisophontem. Neque enim nunc mihi quicquam cum eo rei est, neque ille testatus est, de ijs quæ testamento continetur, quicquam. Quin illud etiam spectate Athenienses, quanto argumento sit testes istos dixisse falsum. Cum enim is qui se testamentum habere ipsum affirmavit, dicere non ausus fuerit, exemplum id quod Phormio exhiberet, eius esse quod ipse asseruaret: isti autem dicere nequeant, se ab initio interfuisse, uel apertas apud arbitrum uidisse tabulas: sed & ipsi affirmarint, me aperire noluisse: cum eas exemplum esse illius testificati sint, alios ne, an uerò semetipsos mendacij coarguerunt. Ad hæc Athenienses, si quis testimonium uti scriptum est, examinet: intelliget id in uniuersum eos esse machinatos, ut quo iure quæque iniuria pater meus id fecisse testamentum uideretur. Cape uerò ipsum testimonium, & recita, ibique desinito ubi te iussero, ut ex ipso rem demonstrarem.

TESTIMONIUM Testantur se adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum prouocaret Phormio Apollodorum: omnino affirmat exemplum esse testamenti Pasionis. Desine. Cogitate, scriptum esse testamenti Pasionis. Atqui oportet, ut eos qui uera dicere uellent, si maximè facta esset prouocatio, sicut facta non est, illo modo dicere. Recita testimonium ab initio rursus.

TESTIMONIUM. Testantur se adfuisse apud arbitrum Tisiam. Testamur: quippe qui adfuerimus. **RECITA.** Cum Phormio prouocaret Apollodorum, & hoc, si prouocasset, rectè dicerent, omnino affirmat exemplum fuisse testamenti Pasionis. Desine ibi. Nemo profectò iam testatus id esset, nisi quis etià patri meo adfisset testamentum facienti, sed statim dixisset: quid uerò nos scimus, quod nam sit Pasionis testamentum? & sic scribendum censuisset, quem admodum in principio prouocationis. Omnino affirmo ego exemplum esse testamenti eius, quod Phormio asserit Pasionem reliquisse: non Pasionis. Hoc enim fuit testari, esse testamentum, quod istis fuit propositum: illud, sic affirmare Phormionem. Plurimum autem interest, & esse aliquid, & istum dixisse. Vt autem sciatis, quantas & quam multas ad res pertinuerit confictio testamenti, paucis auscultate. Primum id eò pertinebat Athenienses, ut non poenas daret corruptæ eius, quam nec me dicere decet: & uos, tametsi ego non dixerim, scitis. Deinde ut obtineret eam pecuniam, quæ patri meo apud matrem meam fuerat. postremo, ut reliquis nostris bonis omnibus potiretur. Atque hæc ita se habere, etià ipso testamento audito cognoscetis. Apparebit enim non patris pro filiis scribentis simile testamentum, sed serui corruptoris heredium facultatū, idque, ut ne poenas det, prospicientis. Recita uerò eis testamentum, quod isti ante citationem testati sunt. Vos autem considerate quid dicam.

TESTAMENTUM. Hæc Pasio Acharnensis testatus est: Do meam uxorem Archippam Phormioni, & dotem Archippæ addo talentum illud è Peparetho, item talentum ex eodem loco: ædes centum minarum: ancillas & aurum, & cætera quæ domi habet, ea uniuersa Archippæ largior. Audistis Athenienses, dotis magnitudinem? talentum è Peparetho, talentum eodem ex loco: ædes centum minarum, ancillas & aurum & cætera, inquit, quæcunque ei domi sunt, ei largior. hoc scripto nobis etiam inquirendi eorum aliquid

3 Testes scire non potuisse, cuiusmodi fuerit testamentum.

Quid Phormio cometicio testamento perficere studuerit.

1 Impunitas corruptelæ.
2 Pecunia materna.
3 Totalitas hæreditatis.

Vel ex locatio ne apparere, testamentum esse commentitium.

I quæ

Somma in
Phormionem.

quæ relicta sunt, facultatē eripiens. Age uerò & locationē uobis ostendam, ex qua iste mensam à patre conduxerat. Nam & ex ea quanquam commenticia, uidebitis, commentum esse totum testamentū. Ostendam autem eam locationem, quam iste exhibuit, non aliam, in qua est adscriptū: patrem undecim debere talenta isti ad deposita. Sunt autem ea opinor huiusmodi: domesticam pecuniam, ut matri testamento legatam suæ potestati tradidit, ut modò audiuitis. Quæ uerò in mensa erat, quam omnes norant, quæq; celari nō poterat, ostendendo patrem nostrum insuper obæratū esse: ut quæcūq; habere cōuinceret, ea se recepisse assereret. Vos autē eum, quòd genere sermonis insolentiore utitur, barbarū fortassis & hominem uilem putatis. Est uerò barbarus odio in eos quos colere debebat: sed maleficijs & corruptela negotiorum, nemine est inferior. Age cape locationem, & lege, quam eodem modo per prouocationem iniecerunt. **LOCATIO MENSÆ.** His conditionibus locauit Pasio mensam Phormioni: ut pro locatione mensæ Phormio filijs Pasionis bina talēta & quadragenas minas quotannis soluat, præter quotidianam administrationem. Ne uerò liceat seorsim argentariam facere Phormioni, nisi liberis Pasionis id persuaaserit. Debet autem Pasio ad mensam undecim talenta ad deposita. Quam igit̃ pactionē exhibuit, ex qua cōduxerit mensam, hæc est, Iudices. Auditis autē in ea legi, istū locationis nomine pendere debere, præter quotidianā administrationem, bina talenta, & quadragenas minas quotannis. nō licere autē ei argentariā seorsim facere, nisi nobis id persuaaserit. Postremò uerò adscriptum est, Debet autem Pasio undecim talenta in deposita. Est uerò quisquam qui ligni & loci, & tabellæ tantam sustineret locationem? Est uerò quisquam, qui ei per quem mensa tantū æris alieni contraxisset, reliqua crederet? Si enim tot pecuniæ defuerunt, isto procuratore defuerunt. Scitis enim omnes, etiam cum pater argentariam faceret, istum sedisse, & præfuisse mensæ. Quare in pistrino eum molere potius decuit, quàm reliquis potiri. Sed omitto hæc & reliqua, quæ de undecim talentis dicere possem, unde cognoscere patrē ea nō debuisse, sed istū surripuisse, sed qua gratia legi, ut ostenderem testamentum esse falsum, id uobis redigam in memoriam. Scriptum est ibidem, non licere Phormioni argentariam facere, nisi id nobis persuaaserit. Hoc igitur scriptū indicat, testamentum penitus esse falsum. Quis enim mortaliū, quæ iste faciendo argentariā quæsiturus erat, ea ut nobis filijs, non isti tribuerentur, cauisset: propterea q̃ non licere isti facere argentariā, scripsisset, ne à nobis se remoueret: quæ uerò ipse parta intus reliquisset, ea ut iste caperet, præparasset: & quæstum inuidisset, de quo ei aliquid impartiri, nulla turpitudine fuisset: uxorem autem dedisset, quo relinquere nullum maius dedecus potuisset, postquā uestro beneficio fuit ornatus. Et tanquam seruus domino daret, non cōtrā dominus seruo, dotem adiecit, quantā nemo in urbe dedisse reperietur. Enimvero cum isto præclarè actum fuisset, si nuptias dominæ fuisset nactus. At patrem ne accepta quidem tanta pecunia, quantā eum isti dedisse ferunt, probabile fuit hæc fuisse acturum, sed tamen quæ signis, quæ temporibus, quæ rebus ipsis falsa esse deprehenduntur, ea Stephanus iste testificari non dubitauit: & postea obambulans dictitat testificatum esse Nicodem, se gessisse tutelam ex testamento

A' minori: Si
quæstus nega-
tus Phormio-
ni, quanto ma-
ior...xor.

Partiti inter
se mendacia
testes.

mento. Pasiclem testificatū esse, se sub tutela fuisse ex testamento. Ego uerò
 ijs ipsis argumētis ostēdi puto, neq; illos uera, neq; hos testificatos esse. Qui
 enim se gelsisse tutelam ex testamento testatur: eum scire perspicuum est, ex
 quali. Quid igitur uobis in mentem ueniebat, ut in prouocatione testimo-
 nium diceretis de testamento? cur non illos potius dicere sinebatis? Nam si
 illi quæ in eo scripta fuerint, scire se negabunt: quā uos ea scire potestis, quos
 ipsa negocia nusquam uel minima ex parte attigerunt? cur igitur alij testes a-
 lia dixerūt? Quod prius etiā dixi: partiti sunt inter se scelera: atq; se tutelam
 gelsisse ex testamento qui dixit, nihil se graue dixisse opinatus est, neq; is qui
 se sub tutela fuisse dicit ex testamento, auferens uterq; suo testimonio ea quæ
 sunt ab isto scripta in testamēto: alius reliquisse sibi patrem tabulas testamen-
 tum inscriptas, alius eius generis alia. Sed de testamento dicere testimoniū,
 in quo est tantæ pecuniæ furtum, uxoris corruptela, nuptiæ dominæ, res
 tanti flagitij tantiq; dedecoris: nemo uoluit, nisi isti prouocationem cōmen-
 ti, de quibus æquum est totius technæ & maleficij sumi poenas. Ne autem,
 Athenienses, ex ijs solum quæ ego accuso atq; arguo, falsa dixisse testem Ste-
 phanum uobis constet, sed & ex illius factis qui eum subornauit: quæ ille se-
 cerit, uolo uobis explicare. Quod uerò initio dixi orationis, ostendam eos à
 semetipsis accusari. Actioni meæ, in qua ista testimonia dicta sunt, exceptio-
 nem opposuit Phormio, de non danda mihi actione, quod ego secū contro-
 uersā transegissem. Id autē ego mendaciū esse scio, & coarguam, cum in eos
 testes egero qui illa dixerūt. Iste uerò hoc dicere non potest. Quod si ueram
 esse creditis transactionem, sic iste falsi testimonij uel maximè cōuincetur, &
 commenticij testamenti fuisse testis. Quis enim ita est amens, ut coram testi-
 bus transigat, quod rata sibi sit transactio: pactiones autem & testamēta & re-
 liqua, de quibus transegit, obsignata contra se iacere sinat? Proinde contra-
 ria est omnibus dictis testium exceptio: contraria item, quam uobis modò
 recitauī locationem, testamento illi: nihil deniq; actum est, quod uel proba-
 bile uel simplex, uel ipsum sibi cōsentaneum sit, sed hoc pacto commenticia
 & conficta ea omnia esse reperiuntur. Verum igitur esse testimonium, neq;
 istum ipsum, neq; alium eius patronum ostendere posse existimo: sed eum
 talem quandam defensionem esse meditatū audio, se prouocationis esse reū,
 non testimonij: & ad duo sibi esse respondendum, non ad omnia capita ac-
 cusationis: primum, an conditionem eam Phormio mihi tulerit, nec ne; De-
 inde, utrum eam ego non acceperim. Ea enim se simpliciter pro testimonio
 affirmasse dicet: cætera illum in prouocatione posuisse, quæ uerā ne an falsa
 sint, sua nihil interesse. Aduersus igitur eam orationem & impudentiā, opti-
 mum est paucis uos præmoneri, ne decipiāmini. Primum igitur, cum dicere
 instituerit, se non omnium esse reum: cogitate, lege propterea cautum esse,
 ut testimonium tabulis inscriberetur, ne quicquam scriptis uel addi uel de-
 trahi posset. Tum igitur ea deleri iubere debuit, quæ se nunc dixisse negat:
 non nunc, postquam insunt, impudenter mentiri. Deinde illud etiā perpen-
 dite: nunquid me arrepta tabella, quicquā adscribere pateremini? non utiq;
 Proinde nec isti delere quicquam ē scriptis, permittendum est. Quis enim
 unquam falsi testimonij conuincetur, si & testabitur quæ uolet, & quorum

Exceptione
 Phormionis di-
 ctæ testium re-
 futari.

Refutatio: Nō
 prouocationis
 tantum, sed et
 testimonij reū
 esse Stephanū

libitū erit, rationē reddet: sed non ita hæc uel distincta lege sunt, uel audien-
da uobis, sed illud simplex & rectum est: quid scriptum est: quid testatus es:
hæc esse uera, ostende. Nā litem ita cōtestatus es: uera sum testatus, testatus
ea quæ sunt in tabula scripta non: illud uel illud in tabula. Vt aut hæc ita se ha-
bere constet, cape ipsam litem contestationē. Recita. **CONTESTATIO LI-
TIS.** Apollodorus, Pasionis F. Acharnēsis: Stephanus, Meneclis F. Achar-
nenfis: falsi testimoniū multa talentum. Falsum in me testimonium dixit Ste-
phanus, dicendis ijs quæ in tabula scripta sunt. Verum dixi testimonium, di-
cendis ijs quæ in tabula scripta sunt. Hæc ita ipse rescripsit, quæ uos memi-
nisse debetis: neq; plus habere fidei fraudulentis istius uerbis, quæ nunc affe-
ret, quàm legibus, & ijs quæ ipse in litem contestatione posuit. Audio porro
eos, de ijs etiam rebus ob quas ab initio actionem institui dicturos, & crimi-
natos, calumniam eam fuisse. Ego uerò quo pacto locationem concinna-
rit, ut sortem mensæ obtineret, dixi, & recensui uobis. De cæteris uerò non
potuissim simul dicere, & istorū conuincere testimonium. Neq; enim aquæ
mihi satis est. Atq; adeo ne uos quidem de illis ipsis libenter audituros, inde
scietis, si cogitabitis uobiscū, neq; nunc difficile esse, de quibus non accusatus
sis, uerba facere, neq; falsis testimonijs recitatis absolui. sed neutrum horum
esse iustum quisquā dixerit, sed id quod ego nūc postulo. idq; audite, & con-
siderate. Ego peto, quæ mihi argumenta eripuerunt, quo minus ad proban-
da crimina dici possent, ea nunc uti ne quærant: sed quibus testimonijs eri-
puerūt, ea testimonia uti uera esse ostendant. Quod si cum causam ago, testi-
monia ut coarguam petent: ea uerò quum persequor, de criminibus ab ini-
tio propositis dicere me iubebunt: neq; iusta neq; uobis utilia dicēt. Iurastis
enim, uos ijs de rebus pronuntiaturus, nō quas reus postulet, sed de ijs quæ
in actione contineant. Eam uerò necesse est accusatoris oratione explicari,
qua ego istum falsi testimoniū reū feci. Ne igitur, hoc omisso, ea dicat, de qui-
bus non fit iudicium: neq; uos permittite, si fortē iste impudenter agere insti-
tuet. Arbitror autem eum omni iusta defensione destitutū, etiam ad hoc uen-
turum, absurdē me facere, exceptione uictū, qui testamenti testes persequat:
quod illius temporis iudices, magis propter transactionis, q̄ propter testa-
menti testes, Phormionem absoluerint. Ego uerò, Athenienses, scire omnes
uos existimo, solere uos rem gestam non minus spectare, quàm propter eam
factas exceptiones. De rebus igitur ipsis isti falso in me testimonio dicto,
mea de actione uerba infirma reddiderunt. Sed his omissis ineptum est, cum
omnes pro testimonio mentiti sint, quis eorum maximē nocuerit, declarare:
& non potius singulos se uera dixisse ostendere. Neq; enim si alium atrocio-
ra commisisse ostenderit, eum absolui decet, sed si ipse uera se dixisse declara-
rit. Propter quod igitur Stephanus exitio inprimis dignus est, id ex me audi-
te. Iniquum est, quemcunq; tandem opprimere falso testimonio: sed multo
iniquius & grauius uindicandum, cognatos. Nō enim scriptas tantummo-
do leges talis homo, sed ipsius etiam naturæ coniunctionē euertit: id quod
istum fecisse ostēdetur. Eius enim mater, soceri mei soror est. Proinde uxor
mea ei est cōsobrina: et liberi eius & mei, sunt sobrini. Nunquid putatis istū,
si quid propter inopiam contra officiū facere cognatas suas uideret, id quod
multi iam

*Cauillationes
aduersariorū
extra causam,
non esse au-
diendas.*

*1 De actione
per calumniā
ab Apollodo-
ro instituta.*

*2 Etiam exce-
ptione uicto,
licere accusa-
re testes.*

*Amplificatio
iniuriæ Ste-
phani ab affi-
nitate.*

multi iam fecerunt, dote data eas elocaturum, qui ne eæ ad ipsas pertinentia recuperaret, falsa testari uoluit: & pluris fecit Phormionis diuitias, quam cognationis necessitudinem: sed ut hæc à me uerè dici constet, cape Dinia testimonium, & lege. Cita Diniam. **TESTIMONIUM.** Dinias Theomnesti F. Athmonensis, testatur se filiã suam Apollodoro legitimam uxorem dedisse: neque unquam adfuisse, aut animaduertisse, Apollodorum de omnibus controuersis cum Phormione transegisse. Est ne similis isti Dinias, Iudices, qui pro filia & filia liberis, & me genero, propter cognationem nec uera in istum testari uult? Sed non ita Stephanus, qui non dubitauit in nos mentiri pro testimonio, neque, ut neminem alium, at matrem suam erubuit, dum cognatos maternos in extremã conijceret paupertatem. Quod autem facinus indignissimũ pertuli, & quod me in agenda causa uehementissimè cõmouit, Iudices, id uobis explicabo. Nam & istius improbitatem magis perspicietis: & ego deploratis apud uos plerisque iniurijs, mala mea ueluti æquiore animo feram. Testimonium quod me habere putabam, & quo causa mea maximè nitebatur, in echino non reperiẽbam. Tum igitur eo malo attonitus, non aliud habebam, quàm ut putarem magistratũ mihi fecisse iniuriam, & echinũ mouisse. nunc, ut postea comperi apud ipsum arbitrum, Stephanum istum id sustulisse reperiõ: cũ ego, eiurãdi cuiusdam testimoniĩ causa, surrexissem. & hæc à me uerè dici ut constet, primũ uobis testabuntur hi, qui istis adfuerunt, quique uiderũt. Neque enim eos eiuratos esse puto. Sin ea fuerint impudentia ut facturi sint, prouocatio uobis legetur, per quam & eorum periurium palam deprehendetis, & istum surripuisse testimonium æquè cognoscetis. At quisquis, Athenienses, alienorũ furem appellari se non recusauit: quo uobis facinore abstinere uelle uidebitur? Recita testimonium, deinde prouocationem hanc. **TESTIMONIUM.** Testantur se amicos & familiares esse Phormionis, & adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum arbitriũ in causa Apollodori contra Phormionem fieret, scireque se, Stephanum surripuisse id testimonium, quod eum surripuisse queritur Apollodorus. Aut testamini, aut eiurate. **EIVRATIO.** Non obscurum fuit, Iudices, eos hoc facturos, cupideque eiuratos. Ut igitur è uestigio periurij conuincantur, cape hoc testimonium, & prouocationẽ lege. **TESTIMONIUM. PROVOCATIO.** Testantur se adfuisse, cum Apollodorus Stephanum prouocauit, ut puerum pedisequum ad quæstionem daret de tabulæ subtractione, & paratum fuisse Apollodorũ ad conscribendas quæstionis conditiones. Sed hæc postulante Apollodoro, noluisse Stephanum puerum tradere: sed respondisse, si quam sibi ab ipso factam iniuriã quereretur, experiri licere iudicio. Quis igitur in tali crimine, Iudices, causa fretus, quæstionem non admisisset? Proinde fugiendo quæstionem, surripuisse conuincitur. Eum ne falsi testimoniĩ detestari moueri putatis infamia, qui non recusauit, quo minus fur existimaretur? Rogatus ab aliquo falsum testimonium, non dicet, qui iubente nemine, ultrò fuit improbus? Quanquam igitur, Athenienses, horum scelerum omnium iurè poenas daret: multo tamen iustius propter cætera supplicio à uobis afficeretur. idque uitã eius quam uiuit, inspecta, considerate. Iste, cum Aristolochus mensarius secũda fortuna uteretur, pari gressu cũ illo incedebat,

Collatio Dinia cum Stephanus.

Testimonium Apollodoro à Stephanus surripit.

A maiori.

Digressio in uitam Stephani.

Parasitus fortunatorum, infelicium desertor.

Stephani fortis in magnis opibus.

Inhumanitas Stephani.

illi prorsus obnoxius: & hoc multi uestrum, qui hic adestis, norunt. Postquam autem ille perijt, & fortunis euersus est, dissipatis eius opibus non minima ex parte ab isto, & istius generis hominibus: eius filio, cui multum negocij facessebatur, nunquam adfuit, aut opem tulit. Sed Apolexis & Solon, & quibus alij potius ei præstò sunt. Phormionem rursus aspexit, & ei factus est familiaris, eo ex Atheniensibus omnibus delecto, & pro eo legatus Byzantium profectus est, cum illi eius naues detinerent: & causam egit aduersus Chalcedonios. me uerò palam adeò falso testimonio circumuenit. Qui igitur felicium assentator est, atque eorundem, mutata fortuna, proditor: & cum reliqui ciues multi & boni sint, cum nemine uel ex æquo agit, talibus autem ultrò se subiicit, neque an cognatum aliquem iniuria sit affecturus, neque an apud alios dedecus & infamiam subiturus sit illis factis cogitat, neque nisi ut avaritiâ expleat, quicquam pensi habet: nonne is odio prosequendus est, ut totius humanæ naturæ hostis. Ego quidem æquū id esse censeo. Ea igitur ita probrosa Athenienses, eò ut munera publica detrectet, & suas facultates occultet, facere instituit, quo clandestinos per mensam quæstus faciat, & neque ædilitia, neque naualia munera obeat, neque ullo in loco fungatur officio: idque perfecit. quod ex eo constat, quòd cum tantas habeat opes, ut filie centum minas doti dederit: nullum ne minimum quidem munus à uobis obire uisus est. At quanto præclarius est, liberalitatem & studium in rempublicam suam ostendere, cum opus est: quàm adulationibus & falsis testimonijs dicendis esse deditum. Verum Athenienses in opulentia improbis multo grauius irascendum est, quàm in paupertate. his enim rerum necessariarum penuria non nihil apud æquos aestimatores ueniæ parit. Qui uerò, ut iste, in re lauta ultrò sunt improbi, nullam iustam excusationem afferre possunt: sed sordibus & avaritiâ & petulantia, & suis conspirationibus plus tribuendo, quàm legibus adduci uidebuntur. Vobis autem nihil horum prodest, sed illud, ut inops affectus iniuria, poenas de diuite possit sumere. Id quod tum fiet, si eos qui ex avaritiâ tam aperte sunt improbi, punieritis. Neque uerò uultum istius & incessum præter parietes, ad seueritatem compositum, modestiæ quisquā esse argumenta, sed potius inhumanitatis putare debet. Cui enim nullæ res aduersæ acciderunt, cui necessaria non desunt, & tamen hoc habitu uitam agit: eum ego perspexisse & meditatū esse secum illud existimo, ad simpliciter, & ut natura fert, incedentes & hilares, accedere aliquem audere, & rogare & denūciare aliquid, nihil ueritū: à fictis autem & toruis uel primo cōgressu abhorreere. Ille igitur habitus nihil aliud est, quàm tegumentum morū: & ingenij feritatem & acerbicatem, ea re declarat. Argumento illud est, quòd in tanta multitudine Atheniensium, quum res tibi sint longè quàm pro merito tuo secundiores: num ulli unquam quicquā largitus es: num ulli quicquā contulisti: num ulli benefecisti: neminem proferre poteris, sed scenerando, & aliorum clades & necessitates in tuis fortunis numerando, patruū Niciam paternis ædibus eiecisti: socruī tuæ ea unde uiuebat, eripuisti: Archedemi filium, quantū in te fuit, extorrem egisti: nemo unquā tam acerbè uel iudicatū non soluentem tractauit, ut tu eos qui usuram tibi debent. Quem igitur uidetis omnibus in rebus ita ferum & impurum, eum uos in ipso facinore & iniuria deprehensum, non punietis: Indigna Athenienses,

& non

& non æqua facietis. Etiam Phormionis, qui istum subornauit, facinora, odium & indignationem merentur, si præsertim eius impudentiam & ingratum animum spectetis. Arbitror enim scire omnes uos, cum uenalis esset, si eum à coquo aut aliquo alio opifice emi cōtigisset, eum domini artē edoctum, à bonis præsentibus futurum fuisse quàm remotissimum. Postquam autem eum pater noster, mensarius, emit, & literis erudit, & artem docuit, eiusq; fidei magnam pecuniam credidit: felix factus est, fortunam, qua ad nos uenit, occasio nem nactus omnis eius qua nunc fruitur, felicitatis. Proinde indignum est, pro diuū hominumq; fidem, & plus quàm indignum, eos qui è Barbaro Græcum, è mancipio nobilem fecerunt, qui tot felicitatibus ornarunt, ab eo negligi, extrema inopia confluentes, cum rem habeat & diuitias: & ea esse impudentia, ut quam fortunam à nobis accepit, de ea impertiri nobis nō audeat. At non dubitauit ducere dominam, & eam habere in matrimonio, quæ, cum recens mancipium tum cum emptus fuit, initiarat, nec dotem sibi quinque talenta scribere, excepta quam mater habuit, quæq; iste potitus est, magna pecunia. Quid enim eum putatis in testamentum inscripsisse? Et cætera quæ habet, Archippæ lego: nostras autem filias, quæ domi propter egestatem cœlibes consenescent, negligit. Quod si iste pauper esset, nos uerò locupletes, & mihi, ut multa homini possunt, aliquid accidisset: istius filij meas filias sibi dari postulerent, seruo nati heriles. auunculi enim eis sunt, propterea quod matrem iste meam duxit. Postquam autem nos inopes sumus, non adiuuabit eas ut elocentur: sed recenset & computat, quantum ego pecuniæ habeam. Nam quod omnium iniquissimum est, eius qua nos fraudauit pecuniæ, nullam in hunc usq; diem rationem reddere uoluit, sed exceptiones opponit de non danda nobis actione. Quæ autem è patrimonij partitione accipi, ea computat. Ac in cæteros quidem seruos à dominis inquiri uideatis: at iste cōtrā in dominum seruus inquit, ea re scilicet improbum & prodigum esse me ostenditur. Ego uerò, Athenienses, quod ad faciei naturam & celeritatem incessus, & magnitudinem uocis attinet: non in ijs me numero, qui naturam propiciā habuerunt. Quibus enim rebus, sine mea utilitate quibusdam sum molestus, eæ mihi sæpenumero incōmodant. At quod ad eos sumptus omnes attinet, qui ad meipsum pertinent, multo frugaliter istis, & alijs eiusdem generis, uiuere me cōstabit. Quæ uerò in rempublicam & in uos cōferenda sunt, q̄ splendidiſſimè possum, & ut uos cōſci estis, administro. Neq; em̄ hoc ignoro, uobis qui ciues nati estis, satis esse obire munera, ut leges mandant. nobis autem adſcitis, & uelut adoptatis, sic obeunda munera sunt, ut uobis referre gratiam uideamur. Ne igitur ea exprobra, propter quæ laudem mereor. Sed quemnam Phormio ciuium, ut tu, conduxisti ad libidinem: ostendito. Quem ciuitate, quæ tibi liberalitate populi contigit, & libertate ciuili, spoliaui, ut tu eum quem probro affecisti: Cuius uxorem ego corrumpi, ut tu præter alias multas, eam etiam cui monumentum iste dijs inuisus prope dominæ tumulum, extruxit amplius duob. talētis insumptis. neq; animaduertit ædificiū illud tam magnificum, non sepulchri, sed iniuriæ qua illa propter te, maritum affecerat, fore monumentum. Et tamen istis facinoribus, & talibus petulantia tuæ testimonijs ostentatis, alterius uitā exagitare audes: interdum tu modestus es, noctu autem

Inſectatio
Phormionis.

Apolldorus
cōmendat ſe.
Natura.

Frugalitas.
Liberalitas.

Flagitia
Phormionis.
Libidines.

Rapacitas.

καὶ ὑπὸ τῆς
ἐν αὐτῷ φurti

Apollo-dorus
se Phormioni
præfert.
Refutatio.
Pasiclem non
agnoscit fra-
trem Apollo-
dorus.

Obtestatio in
dicum.

Munificentia
Pasionis.

Occupatio.

Peroratio.

Iudices finge-
re debere, id
sibi accidere,
quod Apollo-
doro acciderit

Et tu autem ea designas, quæ capitalia sunt. Improbis iste, improbus est Athe-
nienſes, iam inde ex eo tempore, quo ad templū Caſtoris & Pollucis uenit,
& iniurius. cuius rei hoc ſignum eſt, quod ſi iuſtus fuiſſet, pauper eſſet, admi-
niſtrata domini pecunia. Nunc, cum tam ingentem pecuniam in poteſtate ha-
buerit, ut tantum inde ſit ſuffuratus, quantum nunc poſidet: ea non debere,
ſed accepta ex patrimonio habere ſe exiſtimat. Age per deos immortales, ſi te
ut furem arripuiſſem, in ipſo furto deprehenſum: facultatib. quas habes (ſi fie-
ri poſſit) tibi impoſitis, atq; ita à te poſtulaſſem, ſi negares ea te ſurripuiſſe, eò
referre unde accepiffes: ad quem nā ea referres? Neq; em̄ tuus tibi pater tradi-
dit: nec reperiffi: neq; iſs alibi uſquam acceptis ad nos ueniſti. Barbarus enim
emptus es. Et tu, quem publicè interfectum oportebat propter facinora: cor-
pore conſeruato, & ciuitate, noſtra pecunia tibi comparata, & eò dignitatis
euectus, ut liberos, qui dominorum tuorum fratres eſſent, procreares, exce-
ptionem oppoſuiſti, non conuenire nobis actionem in eam pecuniam, quam
à te peteremus? tu nobis conuiciatus eſ: tu in patrem noſtrum inquiſuiſti
quis fuerit? Quæ quis eſt, Athenienſes, qui æquo ferre animo potuiſſet?
Ego enim, tametſi me uobis omnibus alijs ſubmiſſiore animo eſſe oportet,
iſto tamen eſſe elatiore oportere cenſeo: & ſi iſtum nemini cedere oportere-
ret, mihi tamen eum cedere oporteret. Simus enim ita ſanè nos, ut tu nos o-
ratione tua fingis: ſeruitutem tute ſeruiſti. Fortaſſis autem & hoc eorum ali-
quis dixerit, fratrem meum Paſiclem nihil de eo queri in his ipſis rebus. Ego
uerò, Athenienſes, & à Paſicle deprecatus ne ægrè ferat, & à uobis petita ue-
nia, ſi eò proceſſerim iracundiæ, ut ſeruorum meorū contumelijs irritatus, ea
reticere nequeam, quæ hætenus etiā alijs dicentibus audire me diſſimulaui.
Eloquar, an taceam? Ego uterinum eſſe mihi fratrem Paſiclem exiſtimo: ger-
manus an ſit, haud ſcio: atq; adeò uereor, ne Paſicles delictorū Phormionis
in nos principiū fuerit. Cum enim ſeruo adſit, deſpecto fratre, & eos colat &
ſuſpiciat, à quibus eum coli conueniebat: quæ ea res iuſtam habet ſuſpicio-
nem? Aufer igit̄ è medio Paſiclem, & tuus ſanè filius potius quàm dominus
nominetur: meus aut̄ aduerſarius. hoc enim mauult, q̄ frater eſſe. Ego uerò
eum ualere iubeo, & quos mihi pater tradidit adiutores & amicos, ad eos ue-
nio, ad uos Iudices: & oro & ſupplico, & obteſtor, ne patiamini, ut ego &
filix, propter inopiā meis ſeruis, & illius aſſentatoribus deriſui ſimus. Meus
uobis pater mille clypeos dedit, & ſæpe uobis utilem operā nauauit: & quin
que triremibus ultrò donatis, & ſuis ſumptib. impletis, naualia munera obijt.
Et hæc non eò commemoro, quod uos nobis debere gratiā exiſtimem, nos
enim debemus uobis: ſed ne per ignorantiam ueſtram, aliquid his indignum
patiar. Quod ne uobis quidem honeſtum fuerit. Cum autem multa mihi di-
cenda eſſent, de iniurijs & contumelijs quibus ſum oneratus, non ſatis aquæ
mihi eſſe uideo. Vt igit̄ maximè uos omnes exiſtimem cognituros ſummas,
quibus nos affecti ſumus, iniurias: dicam. Si ſecum uniſquiſq; ueſtrū co-
gitet, quē domi famulū reliquerit: ac deindeingat, ſe ab eo talia eſſe paſſum,
qualia nos ab iſto. Neq; enim id ſpectandū eſt, Syrus'ne an Manes, aut quiſ-
quis tandem ſit eorū quilibet, iſte autem Phormio: ſed res eſt eadem, ſerui &
iſti ſunt, ſeruus & iſte fuit, uos autē domini, dominus & ego fui. Quas igitur
pœnas

pœnas unusquisque uestrum sumendas existimaret, eas & mihi nunc sumendas existimate: & cum qui me falso testimonio spoliavit ad cōseruandas leges, & iusiurandum, quo adacti sedetis, ulciscimini, & exemplum in eo statuete cæteris: recordantes eorum omnium quæ e nobis audiuitis, & cauentes sicubi uos seducere instituerint: singulatim eis occurrentes, si se nō omnia testatos esse dixerint: cur igitur in tabella scriptum est: cur igitur tum non debebas: quæ igitur illa est apud prætores litis contestatio? Si alius se fuisse dixit sub tutela ex testamento, alius gessisse tutelam: alius habere testamentum, quale: in quo quid scriptum est: hæc quæritote. Nam quæ isti testati sunt, ea nemo e cæteris suo testimonio confirmauit. Sin lamentabuntur, eum qui malum accepit, miserabiliorem ijs qui pœnas daturi sunt, putatote. Quæ si facietis, & me iuuabitis, & nimiam istorum assentationem cohercebitis, & ipsi ea quæ iuris iurandi religio postulat, decernetis.

ARGVMENTVM ORATIONIS IN
Stephanum testem secundæ.

In hac oratione & quædam e superioribus firmitus muniuntur, & alia noua inseruntur: ut, an & testamentum sit contra leges factum?

DEMOSTHENIS IN STEPHANVM

TESTEM ORATIO SECUNDA,

Hieronymo Vuolfio interprete.



NON defutura esse Stephano isti defensionē, de testimonio, ac fore, ut uerbis uos circumduceret, se non omnia in tabella perscripta dixisse, asserendo, uosque decipiēdo: & ipse ferē suspicabar, iudices. Nam & uaser est: & qui Phormioni scriptas orationes & consilia suggerat, multi sunt: simul etiam probabile, est eos qui mentiri pro testimonio instituāt, etiā mendaciorum defensionem statim meditari. Illud autem, quod in tam prolixa oratione, nusquam uobis testes produxit, se usquam ipsum adfuisse patri meo id testamentum facienti, ut scire posset, exemplum eius testamenti id esse, quod pater meus fecerit, aut apertas uidisse tabulas, quas pater pro testamento reliquerit: hæc quæso uos, ut unā mecum memoriæ mandetis. Verum, quando testatus est, exemplū esse testamenti Pasionis ea quæ tabulis inscripta fuerint, cum ostēdere non possit, uel testamentū fecisse patrem nostrū, uel se interfuisse testamentū faciente patre, & uidisse: nōne aperte conuincitur falsi testimonij? Quod si prouocationem esse dicit, non testimonium: haud uera predicat. Quicquid enim in iudiciū asserunt in mutua prouocatione aduersarij, per testimonium asserunt. Neque enim uobis liquere posset, uerane essent an falsa, quæ utriusque dicerent: nisi quis etiam testes adhiberet. ijs uerò adhibitis, illis credentes, ut qui reddendis rationibus obnoxij sint: tum ex his quæ a reis, tum ex his quæ a testibus dicuntur, ea statuitis & decernitis, quæ uobis iusta esse uideantur. Argumentis autem ostendam & testimonium esse, nō prouocationem: & quemadmodum oportuisset testificari, si facta fuisset prouocatio, sicut facta nō est. Testant se adfuisse apud arbitrum Tisiam, cum prouocaret Phormio Apollodorum, ut aperiret tabulas, quas exhibebat Amphias Cephisophontis gener: Apollodorum aut

Defensionem
Stephani nihil
ad rem facere.

Defensionis
meditatio ante
facinus.
Cardo rei præ
teritus.

Id adfirmatū,
quod sciri non
potuit.

Refutatio: Nō
hic de prouo-
catione agi, sed
de testimonio.

Quomodo di-
cendū fuisset
testimonium.

K eas

eas aperire noluisse: si sic testificati essent, uera esse testificati uiderent. exemplum autem esse testamenti Pasionis, ea quæ tabulis, quas Phormio exhibuerit, inscripta fuerint, testari, cum nec adfuerint ei testamentum facienti, neque sciant an testamentum fecerit: nonne uobis uidetur manifestæ esse impudentiæ? At si dicit, se Phormione affirmante, credere ea uera esse: eiusdem uiri est & credere isti ea affirmanti, & parere dicere iubenti testimonium. Leges autem non ita loquuntur: sed quæ norit aliquis, & quibus gerendis interfuerit, ea testari iubet, atque tabulis inscribere, ut nec adimere liceat quicquam, nec addere ijs quæ scripta fuerint. Rem uero è uiuente auditam, testari non sinunt, sed è defuncto. * De rebus igitur quibus interesse non potueris, & quæ peregrinè gestæ sunt, dictum aliena fide testimonium, inscribendum est tabulis: eademque actione & ipsum testimonium & aliena fide dictum testimonium in iudicium adducendum est, simul, ut si in se receperit is qui dixit ipse testimonium, ille obnoxius sit falsi testimonij: Sin non in se receperit, si qui aliena fide testimonium dixerunt. At Stephanus iste, cum neque sciat an pater noster testamentum reliquerit, neque unquam adhibitus fuerit, cum pater noster testamentum faceret, sed è Phormione audierit: rem auditam est testatus, eamque falsam, contra legem. & hæc ut uera esse constet, ipsa uobis lex recitabitur. LEX. Rem auditam è mortuo testari liceat: testimonium autem aliena fide dicere de re extra Atticam gesta, & cui interesse non potueris. ostendam autem uobis eum etiam contra aliam legem esse testificatum, ut sciatis Phormionem, ut qui magnarum iniuriarum defensionem non haberet, prouocationis pretextu & specie esse usum: re ipsa uero ipsum sibi dixisse testimonium, subornatis istis, per quos & iudices decepti sunt, quasi illi uera testificarentur, & ego relicta à patre pecunia sum spoliatus, nec poenas de factis mihi iniurijs possum sumere. Ipsum enim sibi esse testem, leges sinunt neminem, nec in publicis, nec in priuatis causis, nec in rationibus referendis. At Phormio ipse sibi testis fuit, cum isti dicant, se ex illo audita testificatos esse hæc. ut autem uos rem certo cognoscatis, ipsam mihi legem recita. LEX. Aduersarij necessario alter alterius interrogatis respondeant, non autem testificentur. Proinde considerate legem hanc, quæ falso testimonio obnoxios esse iubet: idque ob illud ipsum, quod testificentur contra legem. LEX. Esto etiam obnoxius falso testimonio is qui testificatus est, ob hoc ipsum quod contra legem testificatur: & is qui eum producit, eodem modo. Iam & è tabulis intelligi potest, in quibus scriptum est testimonium, eum hæc falso esse testificatum. Nam & candidatæ sunt, & domi concinnatæ. Conuenit autem ijs qui res factas testificant, confecta testimonia domo afferre. Eos uero qui de prouocationibus testificantur, cum fortuito astiterunt, ceratis inscribere testimonium, ut si quid adscribere uel delere uoluerint, facile possint. Proinde hæc omnia ostendunt, eum falsa esse testificatum, & contra legem. Volo autem uobis & hoc ipsum ostendere, neque ullum fecisse testamentum patrem nostrum, neque leges id permittere. Si quis enim uos roget, quibus legibus nobis in ciuitate uiuendum sit: receptis, satis scio, respondebitis. At leges uetant, legem ferre de uno uiro, nisi eadem ferat de uniuersis Atheniensibus. hæc igitur lex ipsdem uiuere legibus nos iubet, non alijs. Pater autem obiit

Dysniceto

Nō si affirmet
Phormio, esse
uerum.

* τῶν δὲ ἀδύ-
νατων. mutilus
& corruptus
uidetur locus,
ut in Annota-
tionibus osten-
dimus.

Phormio ipse
sibi testis.

Candidatæ ta-
bulæ, falsi te-
stimoniij signū

Pasionē nec
fecisse testa-
mentum, nec
testamenti sa-
ctionem ha-
buisse.

Dysniceto prætor: Phormio Atheniensis factus est, Nicodemo prætor, decimo post anno quam pater noster obiit. Qui igitur pater, ignorans eum fore Atheniensem: & uxorem ei suam dedisset, & nobis contumeliose insultasset, & beneficium à uobis acceptum cōtempnisset, & leges etiam despexisset. Vtrum uerò honestius ei fuisset, uiuenti hæc facere, si uoluisset: an defuncto testamentum relinquere, cuius potestatem non habebat? Sed ipsis legibus auditis, cognoscetis eum condendi testamenti ius non habuisse. LEX.

* Quicumque non adsciti fuerant, ut neque renunciari eis, nec lege in eos agi liceret, cum Solon magistratum iniret, eis sua legare suo arbitratu liceat: nisi liberos genuinos mares habuerint: nisi quis fuerit furore percitus, aut senectute, aut ueneficio, aut morbo præpeditus, aut à muliere impulsus, aut earum rerum aliqua, quæ legibus interdictæ sunt, aut necessitate, aut uinculis circumuentus. Legem audiuiſtis, quæ testamenta cōdere non sinit, si liberi sint germani. Isti uerò cum dicant hæc testatum esse patrem: se inter fuisse ostendere non possunt. Est & illud considerare operæ precium, eos qui non adsciti fuerint, sed germani sint nati, illis largiri legem, si orbi sint, ut sua legent. At pater noster à populo adscitus fuit in ciuitatem. Quare ne ea quidem ratione licuit ei testamentum condere, præsertim de muliere: cum id neque liceret legibus, & liberi essent. Considerate porro, quare, nec si quis orbus est, cōdendi testamenti potestatem habeat: Si, inquit, deliret, aut ægrotet, aut uenenū biberit, aut mulieri obsecutus, aut senio, aut furore, aut aliqua necessitate sit circumuentus, ei potestatem leges negant. Considerate autem an sani hominis id testamentum uideatur, quod isti patrem fecisse asserunt. Neque uerò id ad aliud exemplum cōferetis, quam ad locationem: an uobis cōsentaneum esse uideat, cui artis unā nobiscū exercendæ potestatem negarit: ei uxorem suam uti dederit, & socium suorum liberorum esse passus sit? Neque miremini, si eos cætera callidè cōmentos, quæ in locatione sunt, hoc sefellit. Fortassis enim in aliud nihil intenti fuerunt, nisi ut pecunia nos fradarent, & patrem ut obæratum inscriberet. Deinde me nō ita fore acutū putabāt, ut in hæc accuratè inquirerē. Considerate porro à quibus leges desponderi mulieres iubeāt, ut ex ijs etiā cōmenticij testamēti falsum fuisse testem Stephanū, intelligatis. Recita. LEX. Quamcunque legitime desponderit uxore, uel pater, uel frater germanus, uel auus paternus: ex ea liberi germani sunt. Quod si nemo horū fuerit: si orba est, is cuius est autoritas, eā habeat: si nō fuerit, in eius cui se permiserit, potestate esto. Hæc lex, quibus autoritatē tribuat, audiuiſtis. Horum uerò neminem matri autorem fuisse, ipsi mihi aduersarij testimonium dixerunt. Nam si fuissent, exhibuissent. An uerò falsos testes ab eis creditis subornatos, & testamenta non facta: fratrem autem, aut auum, aut patrem, si licuisset, non fuisse producturos causa pecuniarum? Cum autem horū neminem superstitem fuisse constet: tum necesse est matrem nostram fuisse pupillam. Pupillam autem in cuius esse potestate leges iubeant, considerate. Recita legem. LEX. Quod si quis ē pupilla fuerit natus, * simul pubuerit ad biennium, pecunias teneat, & uictum matri demetiatur. Proinde lex iubet, matrem in filiorum puberū esse potestate, eosque uictum ei demetiri. Me autem constat & militasse, & triremem instruxisse uobis, cum iste matrem meā in

* ὅσοι μὴ ἐπὶ
ποίνῃ ὥστε
μὴτε ἀπὸ πένθους
μὴτ' ἀδιδίου
κατασθῶσι.

Testamentum
quod Passionis
esse dicatur,
non uideri sani
hominis.
Locatio.
Matrimonium.
Impostura ipsa
se prodit.

Autoritas spō
salium.

* ἅμα ἡλικίᾳ
ὡδὶ διετὲς.

matrimonio haberet. Verum, ut appareat, me triremi praefectum abfuisse: patrem iamdudum, cum nuptias iste celebraret, obijisse: me ancillas ab eo postulasse, ad quaestionem ipsi ipsis de rebus, an eae verae essent, & eum prouocasse: cape mihi testimoniū. **TESTIMONIUM.** Testantur se adfuisse, cum prouocaret Apollodorus Phormionem ad quaestionem de ancillis habendam: Si negaret Phormio se prius etiā matrem eius corrupisse, quā Phormio asserat, se eam desponsam a Pasione, duxisse. Hac autē ab Apollodoro prouocatione facta, noluit Apollodorus ancillas dare ad quaestionem. Iam legem his de rebus latā legito, quae sic habet: disceptationem fieri oportere de pupillis pupillis omnibus, tam ciuibus quā peregrinis: ac de ciuibus actionē dare oportere praetorem, & curare: de inquilinis autē Belliducē, ac sine disceptatione nō licere uel haereditatem habere, uel pupillā. **LEX.** Sortitio autē fiat de haereditatibus & pupillis, singulis mensibus, excepto Maio. ea uerō de qua disceptatio facta non est, haereditas ne teneat. Proinde ipsum, si ritē agere uoluisset, agere in pupillam decuit, siue ex testamento id ei conueniebat, siue ratione propinquitatis. Si tanquā pro ciue, apud praetorem: si pro peregrina, apud Belliducem: ac tum, si quid aequi dicere potuisset, consentientibus uobis qui sortitō pro tribunali sedebatis, autoritate legū & iudicum obtinere, & non ipsum sibi priuatas leges statuentem, agere quicquid libuisset. Considerate hanc quoque legem, quae iubet testamentum, quod pater superstitibus germanis liberis fecerit si filij ante pubertatem decesserint, ratū esse. **LEX.** Quicquid pater, ingenuis filiis superstitibus, testamento iusserit, si obierint filij, priusquā biennium puberes fuerint, testamentum patris ratum esto. Proinde dum illi uiuunt, irritum est testamentum, quod patrem isti reliquisse dicunt: & contra omnes leges Stephanus iste falso testatus est, exemplum id esse testamenti Pasionis. Vnde enim tu nosti, & ubi adfuiisti patri testamentum facienti? Te quidem corruptorē testamentorū esse apparet, qui & falsa cupidē testeris, & uera testimonia suffureris, & iudicibus imponas, & per conspirationem litigantibus astipuleris. Leges autē & harū rerum dant publicas actiones. Age recita mihi legem. Si quis conspirauerit, aut adiutor fuerit corruptorē Helixae, aut alterius alicuius iudicij Athenis, ad corruptelā pecuniā siue data, siue accepta, aut coetū cōgregarit ad popularis status euerfionem, aut aduocationis causa in iudicijs uel priuatis, uel publicis pecuniā acceperit: earum rerum actio detur apud Sexuiros. Perquam igitur ē uobis querere uelim de hisce omnibus: nunquid ciuitatis legibus, an uerō ipsas quas ipse Phormio sibi tulit, iurati ius dicatis? Ego quidem has uobis exhibeo, & ostendo eas ab utroque esse uiolatas: & Phormionem ab initio nobis fecisse iniuriam, & pecuniā fraudasse, quam nobis pater reliquit, & isti locauit cum mensa & officina: Stephanum autem falsa esse testatum, & contra legem. Illud praeterea, Iudices, considerare est operæ precium, neminem unquam testamenti exemplum fecisse. In syngraphis quidem id fieri solet, ne per ignorance in eas peccent: testamentorum alia ratio est. Eam enim ob rem, ea testatores relinquunt, ut nemo norit, quid nam cōstituerint. Quo pacto igitur uos scitis exemplum esse testamenti Pasionis ea quae in tabulis scripta fuerunt? Oro autē uos omnes, Iudices, & obtestor, ut & me iuuetis, & eos qui ita cupidē

Infectatio
Stephani.

Exemplum te
stamenti.

Petitio.

falsa

falsa testificantur, puniatis, tum uestra ipsorum, tum mea, tum iustitiæ, tum legum causa.

ARGVMENTVM EXCEPTIONIS
aduersus Pantænenum.

Cum Pantænetus à Telemacho quodam officinam in Maronea metallicam (est autem is Atticæ locus) & cum officina triginta seruos emeret, mutuatur à Mnesicle talentum, à Phileto & Plistore quinq; & quadraginta minas: atq; emptor inscribitur Mnesicles, emptionemq; ipse habet. Post, cum argentum reposeretur, Pantænetus secundos sumit creditores, tum eum qui hanc exceptionem nunc opponit, Nicobulum, tum Euergum quendam, hisq; oppignerat & officinam & mancipia: tabulasq; non oppignerationis, sed uenditionis conficit, sitq; uenditor & confirmator secundis creditoribus prior creditor Mnesicles, qui emptionem habebat: & locant Pantæneto & mancipia, & officinam Euergus & Nicobulus, nimirum ut domini eius facti. tanti autem locant, quantum usuræ credita pecunia pariebat. Cum enim centum quinq; minas mutuasent, debebat usura in minam esse drachma. Conuenerat igitur inter eos, ut centum & quinq; drachmas acciperet. & fuit hæc reipsa usura, uerbo locatio. His actis, Nicobulus peregrè abijt, per cuius absentiam hæc sunt Athenis: Euergus creditæ pecuniæ socius, Pantænenum pactis & conuentis non stare conquerens, aggressus officinam, eam occupat: atq; etiam obseruato argento, quod è fodinis Pantæneto afferebatur, quodq; is in publicum collaturus erat, famulo id ferenti ui eripit. Quamobrem etiam duplicem in publicum, ut afferebat, pecuniæ numerum contulit Pantænetus, impeditus ab Euergo, quo minus ad præfinitam diem solueret: & actione in Euergum dati damni instituta, uincit. Ut uerò & Nicobulus peregrè domū redijt, multiq; Pantæneti creditores prius ignorati existerant, multis uerbis factis, cōuenire tandē, ut Nicobulus & Euergus, receptis centum & quinq; minis, & officina & mancipijs cederent, eaq; alteri creditores emerēt. Rursus aut non uolentib; creditoribus emere possessiones, nisi uenditores & autores Nicobulus et Euergus ipsi fierent: paret Nicobulus, ipso etiam, ut ait, Pantæneto petente. Sed non prius pollicitus est, quàm Pantænetus omni periculo liberasset. Pantænetus periculo eū liberat, possessiones uenduntur. sed nihilominus, eandem huic quam & Euergo litem mouet actione metallica inscripta, ut qui & ex ijs unus esset qui metalla fabricaretur, & in metallis esset laesus, Quin & Nicobulū accusat, & de ereptione pecuniæ quā seruus tulisset, & de officinæ & mancipiorum uenditione cōtra pacta, & cōuenta facta, atq; adeo de alijs quibusdā. Nicobulus aut præscriptione utitur, lege illa nitens, quæ uetat amplius earū rerū agere, quæ actæ & transactæ sint: altera, quæ uerbis apertis & perspicuis definit, quibus de rebus dandæ sint metallica actiones. Quū aut tale nihil Pantæneto acciderit, absurde ait eū agere actione metallica. Quin & tertiam adducit legem, quæ distinguit quæ causæ quibus in iudicijs disceptandæ sint, & à quibus magistratibus dandæ actiones. Pantænenum autem eam legem uiolasse, uarijs criminibus in unam ueluti massam conflatis, deq; omnibus in metallico iudicio accusantem. Ac lege de transactione initio est usus, duabus reliquis in fine, ab exceptione & auspiciatus, & desinens in eandem. In medio autem rectam defensionem collocauit: cuius id est maximum & firmissimum, Nicobulum tum peregrè abfuisse, cum Pantæneto illa acciderint, propter quæ & tunc Euergum, & nunc Nicobulum in ius uocauit.

DEMOSTHENIS EXCEPTIO

ADVERSVS PANTAENETVM,

Hieronymo Vuolfio interprete.



VIA dederunt leges excipiendi potestatem, Iudices, ijs de rebus quæ actæ transactæq; sunt, & hæc utraq; inter me & Pantænētū istum intercesserūt: præscripsi, ut modò audiuitis, non dandam esse ei actionem: non abstinendū hoc iure mihi ratus, neq; commitendum, ut, cum præter cætera omnia, conuicero, istum & omni me periculo liberasse, & mecum transegisse, dicere posset, me nō uera loqui: neue hoc argumento ueretur, si quid tale actum esset, fuisse me sibi * præscripturum: sed in hoc iudicio eademq; causa uobis utrumq; ostendendum, & isti à me nullam esse factam iniuriam, & ab eo mihi contra leges facessi negotiū. Quod si quid eorum accidisset Pantæneto, quæ nūc queritur, illis statim tēporibus in ius me uocasset, quibus inter nos contraxeramus: cum & mēstrua sint iudicia hæc,

Cur præscriptione utatur.

* ἀλλ' ἰδί τούτης τῆς οὐκ ἔως ἐσελθόν. Propositio, nullam esse factam Pantæneto iniuriam.

K 3 & utriq;